

Trouw en loslaten

Lezingen: Psalm 128, 1-2, 2 Koningen 2, 1 – 18 en Marcus 10, 1 - 16

Eerst een misverstand wegwerken: Het gaat vandaag niet over huwelijk en scheiden. Daarom is er ook een correctie gekomen op de eerste e-mailaankondiging die als titel had: trouwen en loslaten. Die is gewijzigd in Trouw en loslaten.

Toch noemt Jezus in het gelezen gedeelte van Marcus wel degelijk het huwelijk en een scheidingsbrief. Maar ik geloof dat noch de Farizeeën, noch Jezus zelf er op uit waren om mensen te vertellen hoe ze mochten scheiden.

De vraag die de Farizeeën stellen wordt door Marcus meteen in een kader gezet: Hij zegt: 'Ze hoopten dat Jezus iets verkeerd zou zeggen'. Het gaat dus om de vraag of Jezus wel zuiver in de leer is, niet om bezorgdheid over scheidende mensen. Of ze hem misschien op het overtreden van een regel kunnen pakken, want dat was hun bedoeling: iemand pakken, uitschakelen, verdacht maken als onzuiver in de leer. En daar gebruiken de Farizeeën een wetsregel voor die toevallig gaat over het huwelijk en scheiding.

Jezus speelt meteen de bal terug: 'Wat zegt de wet?' Nou dat weten ze wel: 'Een man mag scheiden van zijn vrouw als hij een scheidingsbrief meegeeft.'

Opvallend is de verschillende denkrichting van de twee partijen in dit gesprek: De Farizeeën vragen naar wat de mens mag, wat hij zich nog ongestraft kan veroorloven. Ze zoeken de grenzen op van de wet. Wat kun je net nog doen zonder gestraft te worden? Alles wat niet expliciet is verboden, is toegestaan, en je hoeft al helemaal niet na te denken over de gevolgen voor een ander.

In het antwoord stelt Jezus de wet centraal, maar dan niet als spoorboekje voor wat je ongestraft nog mag uithalen, maar als leidend principe, een weergave van grote waarden die voor mens en God van belang zijn. Hij stelt: Het was zo bedoeld dat mensen er voor elkaar zouden zijn. Dat twee mensen bij elkaar zouden horen, verbonden zijn. Het woord dat hij hiervoor gebruikt betekent eigenlijk 'onder een juk samenbrengen'. Zoals twee ossen samen een span vormen en een ploeg voorttrekken, zo zijn mensen bedoeld om samen op te trekken. Een os in zijn eentje heeft het veel zwaarder en is met zo'n juk bijna onmogelijk. Zo moeten ook twee mensen samen een eenheid vormen, dat is hoe God mensen heeft bedoeld.

Richt je dus op de bedoeling van de leefregels, lijkt Jezus hier te zeggen, niet op de letter. Het gaat er om dat mensen met elkaar een verbond sluiten, een afspraak maken: we willen samen verder, we trekken samen op, in voor- en tegenspoed. En natuurlijk is dat wel eens spannend, loopt het anders dan je denkt, maar dan blijf je trouw aan de ander. Trouw, betrouwbaarheid is:

- iemand altijd steunen en niet alleen laten.
- doen wat je hebt beloofd (betrouwbaar)
- houden aan een plicht of verbintenis

Het betekent dus loyaliteit tussen mensen, vaak wederzijds, maar soms van één kant.

En mensen kunnen lang niet altijd de trouw opbrengen. Soms van een kant, soms van beide kanten moet mensen wel vaststellen dat de eenmaal aangegane verbintenis niet vol te houden is en dat men uit elkaar moet gaan. En daar zijn dan weer regels voor om dat zo te doen dat mensen er niet te veel nadeel van ondervinden. Die regels zijn er dus om de zwakkere te beschermen.

En uit elkaar gaan is niet eens altijd een teken van ontrouw. Er zijn situaties waarin mensen om elkaar trouw te blijven, te steunen en loyaal te blijven, juist uit elkaar moeten gaan. Dan is het voor beiden beter om niet samen verder te gaan.

Een vorm van onopgeefbare trouw is die van kinderen en ouders. Die hebben elkaar niet uitgekozen, maar ze blijven elkaar levenslang trouw. Ook soms zelfs nog jonge kinderen die voor hun ouders zorgen, ten koste van hen zelf (zie artikel in Trouw van vrijdag).

De trouw van mensen komt ook mooi naar voren in het verhaal van Elia en Elisa. Beiden profeet van de Heer in Israël. Elia een oude man die al veel heeft meegemaakt, Elisa een jongere man die zijn

helper wordt genoemd, maar het vak van profeet, dwz. waarheid-spreker namens God, van zijn leermeester heeft geleerd.

Aan het begin zegt de verteller dat de dag is gekomen dat Elia in een storm opgenomen zou worden in de hemel. Modern gezegd: Spoiler alert! Er wordt al verklapt want er straks plotseling gaat gebeuren. Maar alle hoorders en lezers kenden Elia al lang als de grote profeet die niet stierf, maar in de hemel werd opgenomen. En ik wil dit verhaal vandaag ook niet vertellen vanwege deze bijzondere ten-hemel-opneming. Deze wordt vaak zo verteld om mensen te eren die zo groot zijn dat ze niet zomaar gestorven kunnen zijn. Daarom vindt men ook geen graf van Elia. Maar het verhaal gaat nu niet over deze hemelvaart. Ik heb nog overwogen om het 'Go like Elijah te zingen van Chi Coltrane: 'Just let me go like Elijah when I go'. Maar het gaat mij nu niet om de wens om niet te hoeven sterven, maar om de manier waarop deze twee mannen bij elkaar horen, de manier waarop ze samen optrekken en elkaar trouw blijven.

Elia moet op reis, in opdracht van God. Vanuit Gilgal naar Betel, dan naar Jericho en naar de Jordaan. Opvallend deze reis, vanuit het centrum van het land naar de rand, de woestijn in. In omgekeerde volgorde van hoe het volk Israël vroeger het land binnengekomen was onder leiding van Jozua. Eigenlijk verlaat Elia het land zoals het volk is binnengekomen.

En drie maal horen we dezelfde scene: Elia wil wegtrekken en vraagt Elisa om achter te blijven. Maar Elisa laat Elia niet alleen gaan, 'zo zeker als de Heer leeft en u leeft'. En telkens komt er een groep van profeten hen tegemoet met de vraag aan Elisa: 'Weet je wel dat de Heer je meester van je zal wegnemen?' Elisa weet dat, maar antwoordt: 'Praat er maar niet over.' De derde keer blijft de groep staan kijken; ze willen zo'n hemelvaart wel eens meemaken. Sensatie en spanning trekt altijd wel publiek. Zo gaan de twee samen, in het voetspoor van het volk Israël, maar wel in tegenovergestelde richting.

Elia trekt zijn profetenmantel uit, draait hem in elkaar tot een soort stok en slaat er mee op het water, net als Mozes vroeger had gedaan bij het verlaten van Egypte. Het water wijkt uiteen en samen lopen ze naar de overkant. Elisa blijft bij Elia, blijft hem trouw, ook al weet hij dat hij straks alleen verder moet.

'Kan ik nog wat voor je doen?' vraagt Elia. 'Laat mij dubbel in uw geest delen' zegt Elisa. Hij vraagt om de inspiratie, de geestkracht van Elia, de verbondenheid met zijn Heer. Maar die kan je alleen toevallen, als een genadige gave, die kun je niet zomaar uitdelen.

Dan actie: een wagen van vuur met paarden van vuur komt tussen hen in rijden. Elisa schrikt en roept hem: 'Vader, alleen u kunt Israël redden', en dan is Elia weg. De profetenmantel blijft echter liggen. Zo krijgt Elisa de geest van zijn meester: de mantel van Elia als symbool van het voortgaande profetische spreken in zijn geest.

Elisa bleef zijn meester trouw tot het einde, zelfs al wilde Elia alleen weggaan, Elisa bleef bij hem. En zelfs toen het afscheid onvermijdelijk was, bleven de twee verbonden. Elia liet achter wat Elisa nodig had en Elisa bleef bij Elia tot het afscheid. Een mooi voorbeeld van trouw tot het einde toe.

Het mooie aan dit soort verhalen over de trouw van mensen is dat het in de Bijbel ook gebruikt wordt als een beeld van hoe God met mensen omgaat. Hij is degene die trouw blijft tot in eeuwigheid. Als een vader of moeder voor zijn kinderen. Hij is de Ene die in ons mensen gelooft en met ons verder wil trekken. Hij is degene die niet over een scheidbrief wil praten als mensen de belofte van trouw verbreken of opzeggen. Al is het voor mensen moeilijk om een langdurig verbond aan te gaan, God gelooft voldoende in ons mensen om het verbond tussen mensen, hoe breekbaar en onvolmaakt ook, als voorbeeld te nemen voor zijn omgang met de mensen. De Ene, God-uit-een-stuk, betrouwbaar tot in de kern, die niet loslaat wat Hij ooit begon.

Daarom nodigt hij ons, onvolmaakte en falende mensen uit voor zijn maaltijd. Een maaltijd die teken is van zijn trouw aan ons. Niet omdat wij zo goed zijn, omdat wij het verdienen, maar omdat Hij goed is en vertrouwen in mensen heeft. Ook, en misschien wel juist kleine, falende mensen als jij en ik mogen komen en delen in het feest van het koninkrijk. De trouwe God nodigt ons uit.